

Seeing the Light - Chanukah Insights

Rabbi Shmuel Silber
 rabbisilber@suburbanorthodox.org
 www.rabbisilber.com

1. תלמוד בבלי מסכת שבת דף כא עמוד ב

מאי חנוכה? דתנו רבנן: בכ"ה בכסליו יומי דחנוכה תמניא אינון, דלא למספר בהון ודלא להתענות בהון. שכשנכנסו יוונים להיכל טמאו כל השמנים שבהיכל, וכשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחום, בדקו ולא מצאו אלא פך אחד של שמן שהיה מונח בחותמו של כהן גדול, ולא היה בו אלא להדליק יום אחד, געשה בו נס והדליקו ממנו שמונה ימים. לשנה אחרת קבעום ועשאוים ימים טובים בהלל והודאה.

2. בית יוסף אורח חיים סימן תרע

ואיכא למידק למה קבעו שמנה ימים דכיון דשמן שבפך היה בו כדי להדליק לילה אחת ונמצא שלא נעשה הנס אלא בשבעה לילות. וי"ל שחילקו שמן שבפך לשמנה חלקים ובכל לילה היו נותנים במנורה חלק אחד וזוהי דולק עד הבוקר ונמצא שבכל הלילות נעשה נס. ועוד י"ל שלאחר שנתנו שמן בנרות המנורה כשיעור נשאר הפך מלא ככתחלה וניכר הנס אף בלילה הראשונה. אי נמי שבליל ראשון נתנו כל השמן בנרות ודלקו כל הלילה ובבוקר מצאו הנרות מלאים שמן וכן בכל לילה וליילה:

3. משנה מסכת אבות פרק ה

[*] עשרה נסים נעשו לאבותינו בבית המקדש לא הפילה אשה מריח בשר הקדש ולא הסריח בשר הקדש מעולם ולא נראה זבוב בבית המטבחים ולא אירע קרי לכהן גדול ביום הכפורים ולא כבו גשמים אש של עצי המערכה ולא נצחה הרוח את עמוד העשן ולא נמצא פסול בעומר ובשתי הלחם ובלחם הפנים עומדים צפופים ומשתחווים ורווחים ולא הזיק נחש ועקרב בירושלים מעולם ולא אמר אדם לחברו צר לי המקום שאלין בירושלים:

4. חובת התלמידים (שיח עם הלומדים ואבות הבנים)

שיח עם המלמדים ואבות הבנים.

שלמה המלך אמר במשלי (כ"ב ו') חנוך לנער צ"ס ודכו גם כי יקצין לא יסור ממנו זה הוא עיקר החנוך שלא בלבד בשעה שהנער נער, ויר אביו צודח תקיפו עליו ישמע לו ויעשה כמצותיו, דק גם כשיגדל הוא בישותו, אף כי יקצין לא יסור ממנו. כי החנוך לא צווי לבד הוא שמצוה את בנו או תלמידו עשה כן וכן, גם לא הרגל בלבד הוא, שמרגילו לעשות מעשים טובים, יותר גדול ויותר פועל מן הגזוי ומן התרגיל הוא החנוך, ושני אלה הצווי והתרגיל דק כלי תשמישו הם. שהמחנך מוכרח לחשתמש בהם לצוותו ולהרגילו, כדי לתנו בו דרך י'.
כי את תיבת חנוך משרש רש"י ד"ל (בדברים כ/ ה') על חסוק בנה בית ולא חנפו, חנוך לשון התחלת עבליהם, ושום שלא על כל התחלה יאמר לשון חנוך, כמו בתחיל בגנות ומטיים בשבה, שאמרית תבמרא (מסוים קט"ו ע"א) על סדר התורה במסות לא יאמרו מחנך בגנות וכו', וכן אצל הסנהדרין שמתחילין מן הצד (סנהדרין ל"ב ע"א) לא יאמרו מתכבין מן הצד, אבל בפי לך (ירי י"ד) משרש רש"י לנו יותר וד"ל חניכך וכו' שחנכו למצוות, ותרא לשון התחלת בניית האדם או כלי לאומנות שהוא עמך לעמוד בה, וכן חנוך לנער, תנוכת חסותה, תנוכת חבית עכ"ל, אבל אף על האופן המתחיל במלאכה לא יאמרו לשון חנוך על

Ⓐ
 Ⓑ
 Ⓒ

① תיבה לצמחה היא תיבת תורה, והאמרה על תוצאת ההכשרה אשר בארץ או בכני
 מן תחת אל המעלה, אם לא נציאה חסאי בהעלם הצדיקים אנו לתוצאת ולתור את
 האיש הזה שיעשה לבעל מלאכה זה, תיבת או תכלי לחשיפת כל חוד לחשישו
 אשר הוא כוכבו תכלי לחשישו אשר הוא כוכבו.

② וכשאמרת תיבת זו על תוך הבניה, או הכונת היא לגדל ולטח את טבעו
 והכשרתו של הילד שנמצאה בו בטרם קטנה או בבת וההעלם לבר ולגלותה ותיק
 שהאיש הישראלי עוד בילדותו דוח ד' נשמת שדי טמנה ונגזנה בת צדיקים לגדל
 ולחבר אותו להוציאה לגלותה ולחשיפתה והיי' ליהודי נאמן עובר את ד' בתורתו
 מעצמו יחס, ומדרכו גם כי יזקין לא יסור, והמצוה אף המרגיל אינו בטוח שהבן
 או התלמיד המצווה והמחנך יעשה כמצווה, גם כשיגדל והיי' ברשות עצמו, ועל
 זה צוה שלמה המלך תנוק לבעד וכו', תנובה אל קרבו תחודד, זאת קודשת הישראל
 אשר בו בהעלם תגלות, ח"ק אז גם כי יזקין לא יסור ממנה.

③ לא את ארמנות התנוק של המדגוני כותנו בזה לתורה, אך לשמש בשכל
 התלמיד ואמצעים, אך להרחיב את בינתו בידיעת ששם התורה, כי לא את השכל
 של התלמיד בלבד אנו מחפשים עתה, רק את כל התלמיד, את הנפש, רוח ונשמה
 של הילד הישראלי אנו מחפשים לקשרו בארץ ישראל והיי' יהודי תור לדבר ד'
 וכל מאיו אליו יתי' יתק.

④ הנה עוד כמה שיודע כל אב וכל מלמד שבניהם ותלמידיהם חקטנים אשר
 לפנים לא יראו בקטנותם, רק יגדלו והיו לאנשים גדולים בשנים אפשר
 גם גדולים בתורה ועבודה מ"מ ישנם אשר תכליתם רק מה שנגד עיניהם, וכיין
 שרק נערים גדום, לכן רק לחנך אותם לנערים טובים מטרחה, תורה וידאה רק
 בערך ילדותם רצונם להכניס אל קרבם ויי' להם, אבל מלמד ואב כזה הוסא הוא
 נגד ד' ועמו צריך המלמד תואב לדעת שאת בני ד' וגדולי ישראל עליהם לחנך
 ולגלות, ואת הנערים אשר לפניו יראו לנשמות גדולות אשר עורו באבן, ועלמם
 לתצמיחן ולהשריתן, גנן הוא בנן ד' לעבודה ולשמירה, ואף אם יראה בהם נערים
 אשר לפי הכרתו מרי נפש הם ומדות רעות להם, ידע שזה טבע של גרעיני הנשמות
 ובסוף המלאכים, מרים הם בתנייתם ומלאים עסיס בגדלותם, אין מרה וטבע

⑤ רע בתחלת בילדו וירוננו קדושי ישראל הבעשים ותלמידיו אחריו וצ"ל,
 רק שצדיקים לדעת אך לשמש בהם ולגדלם למשל אם יש לפניו תלמיד במדת
 עקשנות שחיא רעה, וטובל המלמד ממנו הרבה, יתבונן והיי' כאשר יגדל ויקבל
 של תורה ועבודת ד', כמה תהיי כל עבודתו בעקשנות ובמסירות נפש, לא קל
 ולא חפץ יהי, איש ישראל כמו שזרש המדרש יהי, (בר"ר ל"ט) אם מעמיד
 דברים כחומה, ע"ש, בכל דברי עבודה יהי חוק כחומה בצורת, ואם יראה תלמיד
 במדה הכעס, הן אמה שבאופן זה שחנער ששמש עתה במדה כעסו רעה היא
 עד מאד, אבל האם בשביל זה יכולים לתחלים עליו לאמר שורש פורה ראש
 ולענה בן נפך וגרוע הוא כמבצעו, האם לא נשחק אנו על שרטה ששמש את תהלת
 האתרוג וחסף לאכול רוע גרעין או בוסר ממנו, ויצעק ויצולל עליו לאמור, מרי
 מר וארסי הוא האתרוג, והאם יכולים לשער מראש את גודל התוצלת אשר יוכל
 המנהל והמחנך לתוציא מן רעה כעס הכעס, כאשר יחודד אל קרבו ויקייבנו
 ויחליב את לבו ונפשו שיחיו מסורים לד', לאש של מעלת יתהפך כעסו, כל מצעה

Rav Kalonymus Kalman Shapira (1889–3 November 1943), [1] was the Grand Rabbi of Plaszczno, Poland, who authored a number of works and was murdered by the Nazis during the Holocaust.

5. תלמוד בבלי מסכת מנחות דף כח עמוד ב
 כדרך שעשו מלכי בית חשמונאי; אמרו לו: משם ראייה? שפודים של ברזל היו וחיפום בבעץ,
 העשירו עשאוים של כסף, חזרו והעשירו עשאוים של זהב.